

DYNAMIC CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL POSSIBILITIES OF TEACHERS.

Kholmatova Gulyora Obidovna Kokand State Pedagogical Institute, the theory of education and upbringing Preschool education 2nd stage master
Supervisor: Associate Professor **Sh.Khujamberdiyeva**.

Annotation: This article describes the educational system, pedagogical methods used to improve the intellectual abilities of learners, games, and their importance.

Keywords: Continuing education, intellectual, education, competence, method, game, education, purpose, tasks, technology.

TARBIYACHILARNI INTELEKTUAL IMKONYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DINAMIK SHART SHAROITLARI.

Xolmatova Gulyora Obidovna Qo'qon davlat pedagogika instituti, ta'lim va tarbiya nazaryasi maktabgacha ta'lim 2- bosqich magistranti
Ilmiy rahbar: dotsent **Sh.K Xujamberdiyeva**.

Annotasiya: Ushbu maqolada ta'lim tizimi, unda o'rganuvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirish uchun qo'llaniladigan pedagogic metodlar, o'yinlar, ularning ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim, intellektual, ta'lim, slohiyat, metod, o'yin, tarbiya, maqsad, vazifalar, texnologilar.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim tizimi jarayonida tarbiyachilarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish har bir o'qituvchilarning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan "Uzluksiz ta'lim tizini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini yanada oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga muvofiq yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish" ustuvor vazifalarga muvofiq boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quvchilarda intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish ko'nikmalarini oshirib borishlari ham dolzarb vazifa hisoblanadi. Ushbu maqola uzluksiz ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish masalalariga bag'ishlangan bo'lib, bunda intellektual o'yinlar, multimediya taqdimotlaridan foydalanish samaradorliklari ochib berilgan. Shuningdek, qobiliyat tushunchasi, uning o'quvchilar hayotidagi o'rni haqida fikr yuritilgan.

Asosiy qism: Mavzuning dolzarbligi o'quvchilarning individual psixologik qobiliyatlarini hisobga olgan holda aqliy qobiliyatlarini rivojlantirish, o'quvchilarning intellektual va kognitiv tanlovlarda, olimpiadalarda, musobaqalarda va hokazolarda ishtirok etishga chuqurroq tayyorgarlik ko'rish zaruriyati bilan bog'liq. Dastur o'quvchilarning umumiy madaniyatini shakllantirishga, ularning ma'naviyaxloqiy, ijtimoiy, shaxsiy va aqliy rivojlanishiga ko'maklashadi; ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, o'z-o'zini rivojlantirish va o'z-o'zini takomillashtirishga qaratilgan. Bolalar va o'smirlarning intellektual, tashkiliy va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ishlarni intellektual dam olish, ijtimoiy va loyihaviy faoliyatiga kattalar va bolalarning birgalikdagi faoliyati orqali barcha intellektual va kognitiv tadbirlarning faol tashkilotchilari va ishtirokchilari sifatida kiritishdan iborat. Bu ishni amalga oshirishda quyidagi texnologiyalardan foydalaniladi:

- muammoli ta'lim texnologiyalari (o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, unda o'qituvchi tafakkurning rivojlanish qonuniyatlarini bilishga asoslanib, o'quvchilarning fikrlash qobiliyati va bilish ehtiyojlarini shakllantirish bo'yicha maqsadli ishlarni olib borish uchun maxsus pedagogik vositalardan

foydalanadi);

-o'yin texnologiyasi;

- loyihaviy o'qitish texnologiyalari (muayyan natijaga erishish uchun talabalarning mustaqil faoliyatini tashkil etish yo'llari, qiziqish, o'quvchining rivojlanayotgan shaxsini ijodiy o'z-o'zini anglash, unga qiziqish har qanday muammoni hal qilish jarayonida uning intellektual va jismoniy qobiliyatini, iroda va ijodiy qobiliyatini rivojlantirish);

- tanqidiy fikrlashni rivojlantirish (qiziquvchanlikning namoyon bo'lishi, tadqiqot usullaridan foydalanish, savollar tuzish, muntazam ravishda javob izlash, dalillarning sabablari va oqibatlarini ochib berish, umumiy qabul qilingan haqiqatlarga nisbatan shubha, nuqtai nazarni ishlab chiqish va mantiqiy dalillar bilan himoya qilish qobiliyati);shaxsga yo'naltirilgan yondashuv texnologiyalari (maksimal rivojlanish (oldindan belgilanganlarni shakllantirish emas) bolaning shaxsiy bilim qobiliyatlarini mavjud.

Intellektual o'yinlar o'quvchilarning aqliy qobiliyatlarini rivojlantiribgina qolmasdan, ularning fikrlash, xulosalash, o'z-o'zini namoyish eta olish, o'z fikrini erkin bayon eta olish, jamoaga kirishuvchanlik kabi xislatlarini shakllantiradi. Intellektual o'yinlar nafaqat o'qitishning amaliy yo'nalishi kuchayishiga, balki o'quvchilarning dars jarayonida o'zlashtirayotgan nazariy bilimlarini mustaqamlanishiga olib keladi. Ta'kidlash joizki, intellektual o'yinlarni tashkil etishdan oldin bu jarayonga puxta tayyorgarlik ko'rishi lozim. Bunda asosiy e'tibor mashg'ulot jarayonida qo'llaniladigan intellektual o'yinlardan mavzuga moslarini tanlash, mashg'ulotning qaysi bosqichida ularni amalga oshirilishini belgilash, o'yinning shartini o'quvchilarga aniq tushuntirish kabilarga qaratiladi. Garchi, intellektual o'yinlar yangi bilimlarni chuqur bermasada, darsning qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi.

Maktabgacha o'quvchilarining ta'lim jarayonidagi nazariy bilimlarini yanada rivojlantirish, ularda mustaqil fikrlash, muammoga ijodiy yondoshish layoqatlarini rivojlantirishda intellektual o'yinlardan unumli foydalanish ijobiy samara beradi. Intellektual o'yinlarning asosiy maqsadi – o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish, fikrlash qobiliyatlarini oshirish, bilim olishga bo'lgan qiziqishlarini oshirishdan iborat.

Xulosa:Aksariyat olimlarning fikricha, intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish muammoli o'qitishlarsiz rivojlantirilmaydi. Muammoli ta'lim texnologiyalari maktabgacha o'quvchilarining intellektual qobiliyatlari rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda multimediya taqdimotlarining ham o'rni katta.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Safarboyev Ilhom “ Ta'lim jarayonida yoshlarning intellektual ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning psixologik asoslari” Jizzah 2013 55 b
2. Poddyakov A.N. Tadqiqot faoliyatini o'rganish va rivojlantirishning metodologik asoslari // Shkol.texnol.-2006.-№3. - 85-91 betlar.
3. Obuxov A.S.An'anaviy madaniyat voqeligi kontekstida shaxsiyat psixologiyasi. Monografiya. M .: "Prometey" nashriyot uyi, MPGU, 2005. 20 betlar.